

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет іноземних мов

Кафедра німецької філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи міжкультурної комунікації

Освітня програма «Німецька мова і література»
Другий (магістерський) рівень

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація «035.043 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – німецька».

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 __ від “29” 08. 2019 р.

м. Івано-Франківськ - 2019

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи міжкультурної комунікації (вибіркові дисципліни/загальна підготовка)
Викладач (-і)	Кандидат філологічних наук, доцент Остапович Олег Ярославович Завідувач кафедри німецької філології
Контактний телефон викладача	050 513 96 01
Е-mail викладача	oleg.ostapovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	денна, заочна, дистанційна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЕКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://ceeq.pnu.edu.ua www.d-learn.pnu.edu.ua http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Відповідно до Плану-графіку контролю самостійної роботи викладачами кафедри, на якій читається дисципліна
2. Анотація до курсу	
Навчальна дисципліна Основи міжкультурної комунікації знайомить студентів із проблематикою позамовного, фонового змісту мовної комунікації, основними концепціями та теоріями, які аналізують комунікативні труднощі, зумовлені культурними та ментальними відмінностями між комунікантами. Курс підсумовує базові теоретичні знання з історії мови, лексикології, прагмалінгвістики, трансляторики, лінгвістики тексту, когнітивної лінгвістики, мовної дидактики, зарубіжної літератури, психології, філософії та надає їм практичного комунікативного спрямування.	
3. Мета та цілі курсу	
Курс має на меті формування, попри суто мовну та лінгвокраїнознавчу, інтегральної культурно-комунікативної компетентності майбутніх викладачів двох іноземних мов та перекладачів. Ця мета досягається через аналіз базової культурно-кумулятивної та культурно-дискурсивної функції мови та базових понять фонових знань, культурного компонента семантики, національної мовної картини світу, культурних пресупозицій та етностереотипів, лексичних реалій, трансляторних лакун, мовних та культурних символів, алюзій вертикального контексту.	
4. Результати навчання (компетентності)	
Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних теоріях, напрямках і школах лінгвокультурологічного та комунікативного спрямування. Володіння методами аналізу і структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. Володіння читанням на мові, з якої здійснюється переклад на рівні 4 (другий найвищий рівень за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: адекватна операційна компетентність – здатність розуміти довгі та складні документальні, літературні тексти, оцінюючи особливості їхнього стилю. Володіння письмовою мовою, якою здійснюється переклад, на рівні 5 (найвищий рівень за шкалою Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти: глобальна операційна компетенція – здатність легко писати чіткий, послідовний текст у певному стилі; здатність писати складні листи, доповіді й статті, представляючи проблему (предмет розгляду) за допомогою логічної структури, що допомагає адресатові виокремити та запам'ятати значущі пункти. Забезпечення міжмовної та міжкультурної усної та письмової комунікації та міжмовного і міжкультурного обміну інформацією в різних галузях шляхом перекладу різноманітних за	

змістом та жанром текстів іноземною (іноземними) та українською мовами.					
Здатність характеризувати теоретичні та практичні аспекти з обраної спеціальності;					
Здатність розуміти складні документальні чи літературні тексти, оцінюючи особливості їхнього стилю;					
Володіння прийомами забезпечення якості перекладу					
5. Організація навчання курсу					
Обсяг курсу					
Вид заняття				Загальна кількість годин	
лекції				20	
семінарські заняття / практичні / лабораторні				10	
самостійна робота				60	
Ознаки курсу					
Семестр		Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
3		035 Філологія Спеціалізація «035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька».	2	Вибірковий	
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Interkulturelle Kommunikation als wissenschaftliche Disziplin 1. Der Begriff «Interkulturelle Kommunikation».	Лекція, семінар	1, 2, 3, 14, 16	2 1	5	Вересень 2019
2. Gegenstand und Aufgaben der Interkulturellen Kommunikations- theorie					
3. Interkulturelle Kommunikations- theorie und verwandte Wissenschaften.					
4. Methodik der interkulturell kommunikativen					

Forschung. 5. Grundbegriffe der Interkulturellen Kommunikation. 6. Entwicklungsgeschichte und Vertreter der Interkulturellen Kommunikationstheorie 2. Das Problem des nationalen sprachlichen Weltbildes. 1. Geschichte der Konzepte von Sprache und Kultur. 2. Relativistische und kontinistische Sprachtheorien. 3. Hypothese der sprachlichen Relativität. 4. Hypothese der sprachlichen Additivität. 5. Wechselbeziehungen zwischen dem begrifflichen und sprachlichen Weltbild. 3. Realienwörter als sprachliche Repräsentanten der Hintergrundkenntnisse 1. Der Begriff der Hintergrundkenntnisse in allgemeiner Linguistik, Pragmatik und Translatork. 2. Definition und Merkmale der Realien. Realien-Tatsachen und Realien-Wörter. 3. Realienwörter und äquivalenzlose Lexik. 4. Begrifflich - denotative	Лекція, семінар	4, 7, 11, 18, 24, 25, 26, 27	2 1	5	Вересень 2019
1. Der Begriff der Hintergrundkenntnisse in allgemeiner Linguistik, Pragmatik und Translatork. 2. Definition und Merkmale der Realien. Realien-Tatsachen und Realien-Wörter. 3. Realienwörter und äquivalenzlose Lexik. 4. Begrifflich - denotative	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 10, 14, 22	2 1	5	Вересень 2019

und konnotative Hintergrundrealien. 5. Klassifikation der Realienwörter 6. Übersetzung der Realienwörter 4. National-kulturelle Komponente der Semantik 1. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Theorie des Wortes. Begriffliche und konnotative Seme. 2. Linguokulturologische Analyse der lexikalischen Semantik 3. National-kulturelle Komponente der Semantik. Ihr gnoseologischer und ontologischer Status. 4. Denotativer, signifikativer und konnotativer Bezug der national-kulturellen Komponente der Semantik. 5. Ausdrucksebenen der der national-kulturellen Komponente der Semantik in der Bedeutungsstruktur der Phraseologismen. 5. Linguokulturelle Komponente der sprachlichen Kommunikation 1. Bedeutung der kulturell relevanten Aspekte im Sprechen und Verständnis. 2. Falsche Freunde des Übersetzers und ihre Kulturspezifika. 3. Symbole der mentalen Kultur und ihre Explizierung in Sprache und Rede. 4. Ethnospezifische	Лекція, семінар	5, 10, 12, 13, 22	2 1	5	Вересень 2019
1. Bedeutung der kulturell relevanten Aspekte im Sprechen und Verständnis. 2. Falsche Freunde des Übersetzers und ihre Kulturspezifika. 3. Symbole der mentalen Kultur und ihre Explizierung in Sprache und Rede. 4. Ethnospezifische	Лекція, семінар	1, 2, 3, 6, 10, 12, 14, 16, 20, 22, 29	2 1	5	Вересень 2019

Stereotype und Klischees in sprachlicher Kommunikation.					
6. Internationalisierung des Wortschatzes der europäischen Sprachen					
1. Internationalisierung als sprachliche Universalie. 2. Historische Faktoren der Internationalisierung. 3. Globalisierung der Wirtschaft und ihre sprachlichen Folgen. 4. Entwicklung vom Internet und ihre Widerspiegelung in der Sprache.	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22, 28	2 1	5	Вересень 2019
7. Gesellschaftlicher Fortschritt und seine Widerspiegelung in der Sprache Geschichte der Nation im ethnospezifischen Wortschatz					
1. Kulturgeschichtliche Wechselhaftigkeit der Sprache und Rede. 2. Altgermanische Kulturschätze in gegenwärtigen germanischen Sprachen und Epoche des feudalen Mittelalters im germanischen Wortschatz. 3. Onymische Lexik als Quelle der	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Жовтень 2019

kulturgeschichtlichen Information. 4. Das Wesen der Neologie. Ihre historischen und sozialen Faktoren. 5. Neologismen als Entlehnungen, Neubildungen und Derivate. 6. Modewörter und Wörter des Jahres als Merkmale der historischen Epoche. 8. Vertikaler Kontext als historisch-philologischer Aspekt des Textes 1. Wichtigkeit des kulturhistorischen Hintergrundwissens für das Verstehen und Übersetzen des fremdsprachigen Textes. 2. Literarischer Titel als komplexe Quelle der Kulturbezogenen Information. 3. Der Begriff des vertikalen Kontextes. Seine Komponenten und pragmatisches Potential. 4. Komplexe kulturelle Konnotation des Textes als des Ganzen. 5. Übersetzung der idiomatischen Wendungen in literarischen Texten und ihre Kulturrelevanz 9. Nationale Sprachvarietäten 1. Deutsch als plurizentrische Sprache 2. Theorie der nationalen Sprachvarietäten 3. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. 4. National-staatliche Varietät der	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 10, 12, 14, 16, 22	2 1	5	Жовтень 2019
1. Deutsch als plurizentrische Sprache 2. Theorie der nationalen Sprachvarietäten 3. Der Begriff der national-staatlichen Varietät der Standardsprache. 4. National-staatliche Varietät der	Лекція, семінар самостійна робота	8, 9, 17, 19, 21, 23	2 1	5	Жовтень 2019

Standardsprache und regionale Varianten, Dialekte und Mundarten. 5. Besonderheiten des Österreichischen Deutsch und des Schweizer Deutsch auf phonologischer, orthographischer, morphologischer, syntaktischer und lexikalischer Ebene. 10. Paralinguistische, orthographische, translatorische und lexikographische Aspekte der interkulturellen Kommunikation 1. Kulturspezifika der Gesten und ihres sprachlichen Ausdrucks. 2. Graphische Bezeichnungen und Abkürzungen als Träger der Kulturspezifika. 3. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Aspekte der mündlichen Synchronübersetzung. Linguolandeskundliche und linguokulturelle Wörterbücher als angewandtes Problem.	Лекція, семінар самостійна робота	1, 2, 3, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 22	2 1	5	Жовтень 2019
6. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу		Оцінювання здійснюється за національною на ECTS шкалою оцінювання на основі 100-бальної системи. (Див.: пункт „9.3. Види контролю” Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»). Участь в роботі впродовж семестру/залік - 100 Поточний контроль включає: тестування, виконання			

	практичних завдань, самостійну роботу, усне опитування, реферат, доповідь, дистанційне навчання – тести. Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Допуск до заліку становить максимум 50 балів, бал за складання заліку (підсумковий контроль) становить максимум 50 балів. Студент, який не набрав 25 балів, до заліку за відомістю №1 не допускається. У такому випадку до початку екзаменаційної сесії студент користується повторним правом отримати допуск на складання заліку за відомістю №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Вимоги до письмової роботи	Передбачене одне письмове підсумкове тестування, яке охоплює 50 завдань, з них кожне оцінюється по 0,5 балів (максимальна кількість балів – 25). Зразок підсумкової контрольної роботи (тесту) наведено в робочій програмі
Семінарські заняття	Усні відповіді, реферат, виступ, тести, доповідь, дистанційне навчання. Оцінюються по п'ятибальній системі Оцінюється відвідуваність усіх 5 занять упродовж семестру за 5-бальною шкалою. Максимальна кількість 25 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 1.
Умови допуску до підсумкового контролю	Позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовними модулями (оцінювання роботи студента під час практичних занять; поточне тестування після вивчення розділу; реферат) При виставленні допуску до заліку (максимум 50 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали підсумкового тестування.

7. Політика курсу

Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється студентові за курс, становить 100 балів, яка є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу (модуль 1) та бали, отримані під час заліку (модуль 2). Допуск до заліку передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю. При виставленні рейтингового підсумкового балу обов'язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань; списування та плагіат, а також результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять. На консультаціях викладача студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до практичних занять і письмової роботи.

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [Положення 1](#) і [Положення 2](#)

Рекомендована література

Основна

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. - 2-е изд. - М.: Сов. энцикл., 1969. - 607 с.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич.. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
3. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. –К. : Довіра, 2007. – 205 с.
4. Брутян Г. А. (1968) Гипотеза Сепира-Уорфа. — Ереван: Луйс.
5. Верецагин Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. - М.: Рус. яз., 1980. - 320 с.
6. Влахов С. , Флорин С. Непереводимое в переводе. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высш. шк., 1986. - 416 с.
7. Гумбольдт В. фон. О различии строения человеческих языков и его влиянии на духовное развитие человечества // Избранные труды по языкознанию. - М., 1984. - С. 34 – 298
8. Домашнев А.И. Очерк современного немецкого языка в Австрии. – М.: Высш. школа, 1967. – 179 с.
9. Домашнев, А.И. Современный немецкий язык в его национальных вариантах. – Л.: Наука, 1983. – 231 с.
10. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Т.Р. Кияк, О.Д. Огуй, А.М. Науменко. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 592 с.
11. Кривонос А.Т. Философия языка / А.Т. Кривонос. – М.: ИЦ «Азбуковник», 2012. – 788 с.
12. Левицкий В.В. Семасиология. – Вінниця: Нова книга, 2006. – 508 с.
13. Мальцева Д. Г. Страноведение через фразеологизмы. - М., Высш. школа, 1991. - 173 с.
14. Манакин В.М. Мова і міжкультурна комунікація. – К.: ВЦ «Академія», 2012. – 288 с.
15. Розен Е. И. Немецкая лексика: история и современность. - М.: Высшая школа, 1991. - 96 с.
16. Ярцева Н. Г. Лингвистический энциклопедический словарь. – М.: «Высшая школа», 1990.
17. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und der Schweiz: Das Problem der nationalen Varietäten. — Berlin / New York: de Gruyter. — 1995. - 575 S.
18. Coseriu E. Geschichte der Sprachphilosophie. Von den Anfängen bis Rousseau. – Tübingen: Francke, 2003.
19. Die viersprachige Schweiz // Hrsg. von Hans Bickel u. Robert Schlapfer.- 2., neubearb. Aufl.- Aarau; Frankfurt a.M.; Salzburg:Sauerlander,2000.- 319 S.
20. Lakoff G., Johnson M. (1980) Metaphors we live by. – Chicago: Chicago University Press.
21. Muhr R. (hrsg.) Internationale Arbeiten zum österreichischen Deutsch und seinen nachbarsprachlichen Bezügen. — Wien: Verlag Holder-Pichler-Tempsky. - 1993— 133 S.
22. Oguy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache / O. D. Oguy. – Winnytsya: Nowa Knyha, 2003. – 416 S.
23. Riesel E. Der Stil der deutschen Alltagsrede. — М.: Vyssaja skola, 1964. —315 S.
24. Sapir E. (1961) Die Sprache. — München: Max Hueber Verlag.
25. Weisgerber L. (1971) Die geschichtliche Kraft der deutschen Sprache. — Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwan.
26. Whorf B. L. (1956) Language, Thought and Reality. — Cambridge, Mass.: MIT; New York: J.Wiley; London: Chapmant Hall.
27. Whorf B. L. (1997) Sprache – Denken – Wirklichkeit. Beiträge zur Metalinguistik und Sprachphilosophie. – Reinbeck bei Hamburg: Rowolt.
28. Wierzbicka A. (1996) Semantics, Primes and Universals. – Oxford, New York. – Oxford University Press.
29. Wierzbicka A. Understanding Cultures through their Key Words. – Oxford: - Oxford University Press., 1996.

Додаткова

1. Блэк М. (1960) Лингвистическая относительность: Теоретические воззрения Бэнджамена Ли Уорфа // Новое в лингвистике. — М. — Вып. 1. — С. 199 – 212.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча проблема: (на матеріалі перекладів творів Української літератури англійською мовою). - Львів: Вища шк., вид-во при Львів. ун-ті, 1983. - 175 с.
3. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.
4. Леонтьев А. А. Национальные особенности коммуникации как междисциплинарная проблема. Объем, задачи и методы этнопсихолингвистики // Национально-культурная специфика речевого поведения. - М., 1977. - С. 5 – 14.
5. Потебня А. А. Из лекций по теории словесности: басня, пословица, поговорка. - Харьков, 1930. - 119 с.
6. Потебня А. А. Мысль и язык. - К.: Синто, 1993. - 190 с.
7. Райхштейн А. Д. Национально-культурный аспект интеркоммуникации // Иностранные языки в школе. -1986. - № 5. - С. 10 –14.
8. Серебренников Б. А. (ред) (1988) Роль человеческого фактора в языке (язык и картина мира).— М.: Наука.
9. Соколовская Ж. П. «Картина мира» в значении слов. «Семантический фанатизм» или «Катехизис семантики»? - Симферополь: Таврия, 1993. - 231 с.
10. Тарасов Е. Ф., Сорокин Ю. А. Национально-культурная специфика неречевого поведения // Национально-культурная специфика речевого поведения. - М., 1977. - С. 14 – 38.
11. Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. - М.: Наука, 1986. - 143 с.
12. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты. - М.: Школа «Языки русской культуры», 1996. - 284 с.
13. Clyne M. Language and Society in the German-Speaking Countries. Cambridge [u.a.]: Cambridge Univ. Press. - 1984
14. Clyne M. Pluricentric Languages. — Berlin / New York.- 1992. - 652 P.
15. Ebner J. Wie sagt man in Österreich? Wörterbuch der österreichischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Wien / Zürich: Dudenverlag Bibliographisches Institut, 1980. — 252 S.
16. Fillmore Ch. Scenes-and-frames-semantics // Zampolli A. (ed) Linguistic structures processing. – Amsterdam / New York: North Holland Publ. – 1977. - p. 55-81.
17. Gipper H. (1972) Gibt es ein sprachliches Relativitätsprinzip? Untersuchungen zur Sapir-Whorf Hypothese. — Frankfurt-am-Main: Fischer (Conditio humana).
18. Hexelschneider E. Interkulturelle Verständigung und Fremdsprachenunterricht // Deutsch als Fremdsprache.- 1986. - N 1. - S. 1-6.
19. Kretschmer P. Wortgeographie der hochdeutschen Umgangssprache. – Göttingen: Vandenhoeck. – 1969.
20. Lötscher, Andreas. Schweizerdeutsch: Geschichte, Dialekte, Gebrauch. – Frauenfeld; Stuttgart: Huber, 1983
21. Meyer K. Wie sagt man in der Schweiz? Wörterbuch der schweizerischen Besonderheiten. Duden-Taschenbücher. — Mannheim / Zürich: Dudenverlag, 1989. — 380 S.
22. Nord C. Textanalyse und Übersetzen. Theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. – Heidelberg: Groos, 1995. – 285 S.
23. Österreichisches Wörterbuch.— Wien: Verlag Jugend und Volk, Österreichischer Bundesverlag, 1990. — 501 S.
24. Pollak W. Was halten die Österreicher von ihrem Deutsch? Eine sprachpolitische und soziosemiotische Analyse der sprachlichen Identität der Österreicher. - Wien: ÖGS//ISSS, 1992. – 170 S.
25. Rash F. Die deutsche Sprache in der Schweiz. - Bern: Peter Lang, 2002. – 294 S.

26. *Rosch E.* Natural categories // *Cognitive psychology*. 1973. – № 4. – S. 328-350.
27. *Schaf A.* (1964) *Sprache und Erkenntnis* . — Wien / Frankfurt / Zürich: Europa Verlag.
28. *Stolze R.* Übersetzungstheorien. Eine Einführung. Verlag Tübingen: Narr Verlag, 5., überarb. und erweiterte Auflage, 2008. – 285 S.
29. *Werlen I.* (2002) *Sprachliche Relativität*. – Tübingen / Basel: Francke.
30. *Wiesinger P.* (hrsg.) *Das österreichische Deutsch*. — Wien / Köln / Graz, Böhlau Verlag. - 1988.

Викладач

Остапович О.Я.